

გზაგადასასრული

№ 1.

F.16.98

გაზეთის ფასი: ერთი წლის გაგზავნით და გაუგზავნელად — სუთი მანეთი, ნახევარი წლისა — სამი მანეთი.

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება რედაქციაში ამ ადრესით: გაზეთის „მწევისის“ რედაქციაში, დაბა შორაპანს. *Во мѣстечко Шоропанъ. Въ редакцію „Мѣстичко“ (Пастыр).*

განცხადების მიიღებიან გაზეთში დასაბეჭდათ ზომიერ ფასათ. მიიღებიან აგრეთვე დაბეჭდილი განცხადებების დარიგებას გაზეთთან.

რედაქცია მიეზღება დაბა შორაპანსში რედაქტორის საყუთარს სანდში.

ყველა სტატიები და კორესპონდენციები, რომელიც რედაქციაში იქნება გამოგზავნილი დასაბეჭდათ უთუოდ ვრცლად და გასაგებად უნდა იყენენ ავტორთაგან სულ მოწერილი. და თუ ავტორებთათვის ვინაობის გამოცხადება არ სურს რედაქცია არ გამოაცხადებს მათ.

ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები, შენიშვნები და კორესპონდენციები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაიბეჭდოს. სტატიები და კორესპონდენციები, რომელიც არ დაიბეჭდებიან სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაბრუნოს.

სტატიები, კორესპონდენციები და შენიშვნები რუსულ ენაზე დაწერილიც მიიღებიან და თარგმანით დაიბეჭდებიან.

შინაარსი: განხილვა უწმინდესი სინოდის — სახლი წელიწადი. — შვიტრების სასოჯალო ბინის დაქონებას ეთხოვისა გამო. — წინაღობა სინოდის მიერ. — სხვა და სხვა ამოებ და შენიშვნები. — ყურად გასეთათა მითხლავს. — სიტყვათქმული იმართის ეპისკოპოსის განთქმის მიერ. — სხვა უფლის იესო ქრისტე. — დეკლები: დეკლია, სამტრეკისეული. — მართლ-მადლებული ეპისკოპოსის დეკლია-მსახურების ტიპოგრაფის ეთხოვების აღხსნა და განმარტება. — რედაქციის პასუხი. — კლერის რელი ცნობები. — ანგარიშები.

მ. უ. ი. ციხაძის ნაწილი.

I. განათმობელი.

განხილვა უწმინდესი სინოდისა.

19 თებერვლიდან — 22 თებერვლიდან 1883 წლის № 2102 უფიქს სინოდში გასულთა თხოვნათა და საჩივრათა შინაარსი და უმრავლესობათა და მთავარნიან კანონის მოთხოვნათა.

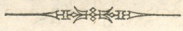
ი. კ. ს. ი. ციხაძის მიხედვით იმპერატორებთან დიდებულებებისა უწმინდესი და უმრავლესობის სინოდის, შემდეგ მსჯელობის შესახებ შინაარსისა და ფორმისა ზოგიერთთა თხოვნათა და საჩივრებთა, შემოხვლათა სხვა და სხვა ზიროვან, ბრძანებს: საქმის წარმოებისაგან სინოდის განცხადებისა შინა იხედება, რომ მრავალნი ზირონი, როგორც სასულიერო აგრეთვე

საერო წოდებთაგანი, ძლიერ სშირად მოიქცევიან უწმინდესი სინოდისადმი თხოვნებით და საჩივრებით შინაარსი და ფორმა რომელთა არ ეთანხმებიან კანონის მოთხოვნებთან: 1) ზოგიერთნი მოთხოვნილი, წინააღმდეგ კანონის აზრის სტ. 204, X ტომისა, II ნაწილის საძოქ. სჯულად. გამოცემულთა 1876 წელს, სწორედ თხოვნებში და საჩივრებში საწინააღმდეგოდ, განსაკიცხავ და ხან-დის-ხან უმეგრ სიტყვებსა. მოხდება სშირათ, რომ ზირონი, რომელიც ვუთხარისან ეპისკოპოსის კრებულთა, ჰბედავენ ამ უწმინდესი და უმრავლესობის სიტყვების გამოთქმას ეპისკოპოსებზე. 2) ჰგზავნიან თხოვნებს სსჯების მკაცრ ვეჭილობით, ანუ მინდობილებებით, მკრამ ან სრულებით არ წარმო-

ადგენენ ვეილობათა, წინააღმდეგ 14 ჰუნტ. 224 სტ. X ტომ. II ნაწ., ანუ წარმოადგენენ ჯეროვანად დაუბეჭდველთა. 3) ზოკიერთნი გამოცხადებულნი რა თხოვნათა, არ აწერენ თანახმად 206 სტ. X ტომ. II ნაწ., თვის სახელს, მამის სახელს, ვაზრთა და წოდებათა, აგრეთვე არ წერენ თავიანთი წოდებას და ცხოვრების ადგილთა, ანუ აწერენ, მაგრამ ისე ცუდით და გაურჩევლად, რომ შესაძლო არ არის მათი წაკითხვა; ბოლოს აღმოჩნდება ხოლმე, რომ ამისთანა თხოვნები და საჩივრები არიან შემოსულნი გამოცხადებულნი სახელებით, ანუ განკუთვნილნი არიან დაფარული სახელი და ცხოვრების ადგილი ამისთანა მთხოვნელებთა და მომხივებელთაგან. 4) ზირნი, გადაწყვეტილი ანუ ხელის მომწერი თხოვნებზე მთხოვნელთა უწერილობისა გამო, არ ასრულებენ მოთხოვნილებათა 205 სტ. X ტომ. II ნაწ., რომლითაც ითხოვება, რომ უნდა მოაწირონ იმ თხოვნებზე სახელი, მამის სახელი, ვაზრთა და წოდება კარდამწერთა ანუ უწერილობისაგამო ხელის მომწერთა. 5) შემოდინი უწიდეველი სინოდში თხოვნები სამღვდელთა მსახურებთა მრევლისაგან გადაყენებაზე და მრევლში სამღვდელთა მოსამსახურეთა დანიშნაზე, რომელთანაც წარმოითხოვნიებიან სასოკადრებისაგან შედგენილნი განჩინებანი ამისთანა გადაყენებაზე და დანიშნაზე, რომელთაც არა ვითარი მნიშვნელობა არა აქვს ამისთანა საქმეებში, მალისა გამო 2196 და 2198, 2 ტომ. I ნაწ. გამოცემულის 1876 წ. მით უმეტეს, რომ, როგორც ზოკიერთ შერთხვევაში აღმოჩნდა, ამისთანა განჩინებაში ნაჩვენებთა ზირთა კითხვის დროს განაცხადეს, რომ მათ სრულებით მონაწილეობა არ მიუღიათ და უარს ჰყოფენ ამისთანა განჩინებათა. 6) საეკლესიო კრებულთა ზირნი მოქცევიან არა იმეთოდ წინა-

აღმდეგ 70 სტ. სასულიერო კანისტ. წესდებისა, გამოცემულის 1883 წ. (სტ. 74, 1841 წ. გამოც.) არა ეპარხიის მღვდელ-მთავრისადმი, არამედ ზირ-და-ზირ უწიდეველი სინოდში თხოვნით სამღვდელთა და საეკლესიო მოსამსახურის ადგილებთა ეპარქიებში, ანუ ჩივიან, რომ მათ არა სურსა დანიშნული მათადმი ადგილები. იცნობს რა ვეღა ზემო მოხსენებულ თხოვნებს და საჩივრებს წინააღმდეგ კანონის მოთხოვნილებათა, უწიდეველი სინოდი, კანსარნიებლად, შემდეგ დროში ტყუილ უბრალო მათზე მიწერ მოწერთა, ცნობს მიუცილებლად გამოაცხადოთ საყოველთაო საცნობლად დაბეჭდვით „საეკლესიო და მართებლობის უწყებებში“, რომელ ვეღა თხოვნები და საჩივრები შემოსულნი სინოდში: ა) რომელთა შინა ექმნება არა შესაბამი და ურიტო სიტყვები; ბ) რომელთა ზედა არ ექმნებიან მოწერილნი სახელნი, მამის სახელნი, ვაზრთი, წოდება და ადგილი საცხოვრებელი მთხოვნელთა, ანუ არ ექმნებიან ხელ მოწერილნი თხოვნის დამწერთაგან უწერილობისა გამო მთხოვნელთა; გ) შემოტანილნი ვეილობით, რომელნიც დამოწმებულნი არ ექმნებიან ჯეროვანად და დ) რომელნიც ექვემდებარებიან უაზვადციოთ (უჩივლელად) ეპარხიის მღვდელ-მთავრებთა კარდამწერს, ექმნებიან დატყვებულნი ამის შემდეგ უურადლებოდ და უწარმოებლად, გამოცხადებთა ამასე მხოლოდ მთხოვნელთა. ამისთვის ჯეროვანის გამოცხადებისათვის, ეცნობოს „ცეროვანი ვესტნიკის“ რედაქციას დასაბეჭდვით.

არა ოფიციალური ნაწილი.

II განმარტება.

ახალი წელიწადი.

I-ს წინაგან. საზოგადოდ მიღებულია ახალი წლის დამდეგს ძველი წლის ანგარიშის გამოაცხადება: მისგან მოტანილი ნაყოფის დაფასება, ანუ განკიცხვა. ჩვენც გადავავლოთ ერთი თვალი ამ წარსულ წელს და გამოვიკვლიოთ, რა მოგვიტანა ჩვენ ძველმა წარსულმა წელიწადმა? ჩვენდა სამწუხაროდ, არა თუ მარტო ერთმა ძველმა წარსულმა წელიწადმა, არამედ ორ-სამ წარსულ წლებსაც არა ფერი შესამჩნევი ნაყოფი მოუტანია ჩვენთვის. მთელი რუსეთის სახელმწიფოს ცხოვრებას თავი დაეანებოთ; ავიღოთ მარტკა ჩვენი კუთხე, საქართველო. რაღეს ვხედავდით ჩვე წარსულ წელსი? თვალსაჩინოდ ხალხში ზნეობის დაცემას, რომლისაგან გავრცელდა ხალხში: ქურდობა, ავაზაკობა, ტყუილი ფიცი და უბრალო მიზეზებისათვის კაცის ხოცვა; ნივთიერად სიღარიბეს და სიღატაკეს, წამოდგენილ წამხედურობისა და უთავგალო ცხოვრებისაგან; უბრალო მიზეზებისაგან და დავალიანებას და დავახიანებას; ყოველივე კეთილ საქმეში უთანხმოებას და გულ გრილობას, საოცარ მოუღმომელოებას ყოველივე საკეთილო საზოგადო სასარგებლო საქმეებში და სხვა...

სტორია ვიშტიკებს, რომ, როდესაც ხალხი რაიმე განსაცდელში ვარდება, იქ იბადება: ერთობა; ძმობა, სიყვარული, კეთილ ზნეობა და კეთილისადმი გულმოდგინებით ღტლილილება. ჩვენ წარსულ წელში, სამწუხაროდ, ვერაფერ ამისთანას ვერას ვხედავთ.

ჩვერ შეთვისებულან ერთად: ორი ძმა, ორი მწყერალი, ორი საზოგადო საქმისათვის მოსამსახურე პირი: მოხდა შემთხვევები, ძმა ძმა მოჰკლა ორი საყენი მიწის გულისათვის. მერ შეთვისებულან ორი გულთი და ერთი ყურნალი ერთად; არ უთმენსთ გული, რომ ერთი ერთმანეთი არ ღანძიონ უშეგარის ხიტყვებით...

ძომორდა საქართველოს წარსულ წელში დიდი გარის და ჩამომავლობის პირები. შეიქმნა მათზე დიდი წუხილი და ვაება. მამოგვიყრუს ყურები წერით და ლაპარაკით მათ პატრიოტებაზე, მათ მამულის სიყვარულობაზე, გაჭირვებულთა შებრალებაზე და ყოველივე კეთილ საქმეზე გულმუხურვალეობით მონაწილეობის მიღებაზე, მათ დიდ და ჰუმანიტარულ სარწმუნოებაზე, მოყვასთა სიყვარულზე და ქველ საქმეებზე...

სამართო წერილი ბრძანებს: „სარწმუნოება თვინაჲ საქმისა მკვლარ ანს: ჰუმანიტარულ! ყოველ ხალხში, თითქმის, ჩვეულებათ აქვსთ მიღებულ სიკაცულში სხვა და სხვა კეთილ საქმისათვის ფულების შეწირვა და სხვა და სხვა საშუალებებით კეთილ საქმეში შემწეობის აღმოჩენა; სიკვდილის შემდეგ ანდერძით ფულების დატოვება ეკლესიისა და მამულის სასარგებლოდ. იქ ყოველ პირს სასიკადულათ მიანია ამისთანა კეთილის საქმის აღსრულება. ჩვენში? მწერთმან დაიფაროს ამისთანა საქმეთაგან ჩვენი მღდარი ქართველები! ნახევარ მილიონის საფასე მამულს უტოვებენ ვიღაცა გარეშე მემკვიდრეთა, ისეც მდიდართა, არ რჩებოდათ არც კოლო, არც შვილი და ეკლესიისა ანუ სკოლების სასარგებლოდ არ დაუტოვებიათ ერთი გროში. თანავეთ აუარებელი მამულებისაგან საკეთილო დაწესებულებათათვის არ გადაუღვიათ არც ერთი მანეთი. მზათ იყენენ ბანქს თამაშობით ორი თასი მანეთი დაღვლიათ, მაგრამ თავისი ეკლესიის სასარგებლოდ და მღვდლის სარჩოდ ორ მანეთსვერ გაამეტებინებდით.

ამისთანა და სხვა სამწუხარო სურათებს წარმოგვიდგენს ჩვენ ძველი წლის ანგარიშის განხილვა და მისი დაფასება საზოგადოდ.

მაგრამ ყველა მიეგება ახალ წელს ახალი უმჯობესი იმედებით და სურვილით. მწერთმაც ნუ ჰქნას, რომ კაცს ეს იმედები მოშლოდეს. ამისათვის ჩვენც, ჩვეულებისამებრ, მოგილოცავთ ყველას ახალ წელიწადს ახალი უმჯობესი იმედებით.

სირველად მოვიქცევით თქვენთან, მწყემსნო, და ესთხოვთ მწერთს თქვენს წარმატებას, ბეჭითად და კეთილად თქვენს დიდ მოავლეობის აღსრულებას. ჩვენზეა ეხლა მოქცეული ყველას თვალი. ღრმით იღვამს ფესვებს ხალხში უზნეობა. დიდი შრომა მოკვლის ამ უზნეობის აღმოსაფხვრელად. ჩვენი მოვალეობაა: ვასწავებდეთ, მღვდელმკამედობდეთ და, უმთავრესად ყველაზე საქიროა, სახედ გქმნეთ ჩვენსამრველთა რელიგიური და კეთილ-ზნეობრივი ცხოვრებითა. ღვთაებრივმა მწყემსთ მთავარმა დიდ მოვალეობა დასდვა ჩვენზე, მწყემსებზე. მან მოგვანიჭა ბევრი, მაგრამ ბევრსაც მოითხოვს ჩვენგან. მართალია მძიმე მოვალეობაა ჩვენი მოვალეობა, მაგრამ ღვთის შეწევნით და გულს მოდგინებით დავსძლევთ ყველა გაჭირებას. დაუხალავდეთ ჩვენსამრველთა და დაუმტკიცოთ ჩვენ სიტყვიერთა ცხოვართა კეთილი მწყემსობა, დაუმტკიცოთ მათ, რომ მათი მწუხარებაა ჩვენი მწუხარებაა არის და მათი ბედნიერი და კეთილი ცხოვრება ჩვენი უფუ-

ლითადესი სასიხარულო და სანატრელი სურვილია...
 ლაუხლოვდეთ სამწყსოთა ჩვენთა და მივცეთ მათ
 კეთილი რჩევა და დარიგება ყოველსა კეთილსა საქ-
 მესა შინა. ჟოველთვის გაკვირვების დროს ხალხის
 წინამძღოლი იყო სამღვდელოება. იქნება სხვა ხალხ-
 თა და მათ მღვდლებთა შორის იყო და არის სხვა
 ნაირი დამოკიდებულება, მაგრამ ჩვენ ხალხთა და
 სამღვდელთა შორის არასოდეს არ ყოფილა სხვა
 რაიმე დამოკიდებულება, გარდა მამა-შვილური და-
 დამოკიდებულებისა. ამისთანა მამა-შვილური დამო-
 მოკიდებულება აღამაღლებს ხალხს ზნეობითად და
 გონებითად და მიანიჭებს მას კეთილდღეობას.

ტქვეცა, სამწყსოთა, მოგილოცაეთ ახალ-წე-
 ლიწადად და ესთხოვ ლმერთსა, რათა მან მოვანიჭოსთ
 კეთილ-ზნეობითი ცხოვრება, ცხოვრებაში ზომიერი
 მოპირინება, სწავლისა და შრომის მოყვარება,
 ურთიერთ შორის და მოყვასთა მიმართ სიყვარული
 და თანხმობა, ხოლო მტერთა შედა ძლევა და მრე-
 ვობა და ყოველსა შინა კეთილი წარმატება მრავ-
 ვალსა წელსა!..

**შაგირდების საზოგადო ბინის აღშენების კითხ-
 ვისა გამო.**

„ჩუწყების“ მე **№ 3**-ში ჩვენ წავიკითხეთ მ. მ. ვეფ-
 ხეძის წერილი შესახებ ქუთ. სასულიერო სასწავ-
 ლებლის შაგირდებისთვის საზოგადო ბინის აშენებაზე.
 ეს კითხვა ფრად საყურადღებოა ჩვენი სამღვდელ-
 ლოებისათვის და ყველა მოვალეა ამ საგანზე თავის
 აზრი გამოთქვას. ამიტომაც საჭიროდ ვსთვლი ჩემი
 აზრი ამ საგანზე სამღვდელოებას გაუზიარო.

ბიდი ხანია მას აქეთ, რაც აღძრულია კითხვა
 ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის შაგირდებისა-
 თვის საზოგადო ბინის აღშენებაზე, მაგრამ ეს კითხვა
 ჯერაც არ არის სისრულეში მოსული და, ვინ იცის,
 რაღის მოვა. აზრი საზოგადო ბინების აშენებისა
 არ ეკუთვნის თვით სამღვდელოებას. საზოგადო ბი-
 ნების აშენება, როგორც ქუთ. სასულიერო სასწავ-
 ლებლის შაგირდებისთვის, ისე სხვაგან საჭიროდ დაი-
 ნახეს იმ პირებმა, რომელნიცა რუსეთიდან ჩვენი
 სასწავლებლების სარევიზიოთ მოდიან. ამ პირებთა
 ძალიან ცოტად იციან ჩვენი ცხოვრება და ჩვენი
 სამღვდელოების ეკონომიური მდგომარეობა. მართა
 ამისთანა პირმა, მეთაოსში მყოფობის დროს, დაიარა
 შაგირდების ბინა და, როცა ნახა, რომ ერთ სახლში

შაგირდები ღომას სქამდნენ, განკვირვებით წამოიძახა:
 „მლე საზოგადო ბინა გაუკეთეთ შაგირდებს და
 კარგი საქმელები აქამეთ, თორემ ამისთანა საქმლით
 ყველანი დაიხრცებიან“...

მე საზოგადო ბინის აშენებაზე ძალიან მოწადი-
 ნებული იყო განსვენებული ზედამხედველი მ. ასა-
 თიანი. მას უნდოდა სასწავლებლის მახლობლად
 აეშენებია ერთი დიდი სახლი, რომელშიაც მთელი
 ქუთ. სასულიერო სასწავლებლის შაგირდები დატე-
 ულიყვნენ. ამისთანა სახლის აშენებას ის ძალიან
 ადელი საქმელიდა! განსვენებული რაჭის და
 ლეჩხუმის სამღვდლოებას ურჩევდა, რომ მათ ხის
 მასალა მოეტანათ; დანარჩენს სამღვდლოებას ზოგს
 კრის მოტანა შეაწერა, ზოგს სილისა და ქვა ხომ
 ძველ ნაციხვარაზე ბევრი იყო. მანსვენებულმა
 ამ საზოგადო ბინის აშენებისთვის პროექტიც შედ-
 გინა, მაგრამ სამღვდლოებამ ეს პროექტი არ მიიღო
 და სულ უარი განაცხადა საზოგადო ბინის აშენე-
 ბაზე. სამღვდლოებამ განაცხადა მაშინ, რომ ჩვენი
 ერთი სასულიერო სასწავლებელი ვერ აკმაყოფილებს
 ყველას და ამიტომ ჩვენ ვერ საჭიროდ ვხედავთ
 მეორე ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის გახსნას და
 მერე, როცა შეძლება ნებას მოგვეცემს, ჩვენ თვითონ
 ვიხრუნებთ საზოგადო ბინის აშენებაზე.

ტოგორაც ვიცით, სამღვდლოებას ქ. თბილის-
 შიაც უნდოდა საზოგადო ბინის აშენება შაგირდ-
 ბისთვის, მაგრამ ვერ მოახერხეს, თუმცა თბილისში
 მეტად საჭიროა ოთხ-კლასიან სასწავლებელთან
 ამისთანა ბინები, რადგან შაგირდები დაზნული
 არიან ქალაქში და ამ ფერი ცხოვრება მანებელია
 შაგირდების ზნეობისათვის. არამც თუ ჩვენს საქარ-
 თველოში, რუსეთშიაც ბევრგან არ არის ამისთანა
 ბინები ოთხ-კლასიან სასწავლებლებთან, როდესაც
 რუსეთის სამღვდლოება თავისი ნითიერი მდგომა-
 რეობით წინა სრგას ჩვენსაზე და მათ უფრო შეძ-
 ლება აქვს, რომ საზოგადო ბინები შეირიანდ
 მოაწყონ.

ჩითხვა საზოგადო ბინის აშენებაზე თითქმის
 დაიწყებულად მიიჩნდა ყველას; მაგრამ ეხლა გა-
 მოჩნდნენ ისეთი პირნი, რომელთაც ისევ აღძრეს
 ეს კითხვა. ჩვენ ძალიან გვიკვირს ამ პირებზე საქ-
 ცილი, რომელნიც წინეთ, განსვენებული ასათიანის
 დროს, წინააღმდეგნი იყვნენ საზოგადო ბინისა და
 ეხლა კი მეცადინობენ და სხვასაც აგონებენ საზო-
 გადო ბინის აშენებას.

შის მაგიერ რომ ამ პირებმა თავისი შედგენილი
 პროექტით გაავებინონ სამღვდლოებას შემდეგი:

რამდენი ფული ჩვენმა საქირო საზოგადო ბინის აშენებისათვის? როგორ უნდა იცხოვრონ ამ ბინებში შვირდებმა? მათ ერთნაირი საქმე-სამედიო უნდა ექმნეს, თუ ყველა შვირდებმა თავ-თავისთვის უნდა იქონიონ ხარჯი და ამხადონ საქმელი ცალკე? ანუ როგორი წესით უნდა იცხოვრონ მათ? ამის მაგიერ წარმოდგებიან ზოგიერთი პირი და ურჩევენ სამღვდლოებს, რომ მათ საზოგადო ბინები გააკეთონ, როდესაც თითონაც არ იციან, თუ როგორ უნდა იყოს საზოგადო ბინები მოწყობილი და ამიტომაც პირდებიან სამღვდლოებს, რომ მათ თითო შვილის შენახვა თვეში სამი-ოთხი მანეთი მეტი არ დაუჯდებათ. ზოგიერთს ჰკონია, თუ სამოთხ ოთახიანი სახლი გააკეთა საზოგადო ბინისთვის სამღვდლოებამ, ზეით და ქვეით ქერი გაუკეთა და შერევა შიგ შვირდები, ამით სწავლის საქმეც კარგად წავა და მღვდლებსაც სამი-ოთხი მანეთის მეტი არ დაენახება თითო შვილზე თვეში!..

ერთი საზოგადო ბინა საქაო არ არის, რომ მითი გაააუმჯობესოთ ჩვენი შვილების მღაოპარეობაც და ჩვენი მღვდლები შვილების შენახვაზე იოლად გამოვიდნენ. საზოგადო ბინის სახლი, იქნება ისაშენებული მთელი სასწავლებლად ოლქის სამღვდლოებისაგან, თუ ცალკე თითო საბლოოჩინო მღვდლებისაგან, უნდა იყოს აშენებული სასწავლებლის დასამხარ ადგილას; ოთახები მასში უნდა იყონ დიდნი და კარგად მოწყობილნი. თითო შვირდებზე უნდა იყოს გადაწყვეტილი გადასახდი ფული; ყველა შვირდებზე უნდა ჰქონდეთ ერთი საზოგადო სამზარეულო, რომელშიდაც ყველას უმზადდებდნენ ერთნაირ საქმელს, უნდა ჰყავდეთ შვირდებს რებეტიტორი და ყურის მგდებელი. ჰველა ამას უნდა ფულები და ჩვენს ღარბს სამღვდლოებს ამისთანა უბრალო საზოგადო ბინის მოწყობაც არ შეუძლია. შეიძლება, ერთმა შვილის მამამ რამე მოახერხოს, მაგრამ რა ჰქნას იმან, რომლებიცაა მათ. სასულიერო სასწავლებელში სამი და ოთხი შვილი ჰყავს.

ხარება, რომ სამი და ოთხი მანეთით გამოვიდოდეს კაცი თითო შვილის შენახვაში, მაგრამ რომ ეს ფულები საქარისი არ არის, ამის დასამტკიცებლად მოვიყვანო შემდეგ ჭაქტს: მუთაისის სასულიერო სასწავლებელში არის პანსიონი, სადაც ოცდა ათამდე არის შვირდი. თითო შვირდებზე თვეში დადებულია ხუთი მანეთი. ამავე პანსიონში არის ათიოდე შვირდი, რომლებზედაც წელიწადში არის დადებული თორმეტ-თორმეტი თუმანი. ამ პანსიონის შვირდებს სამღვდლოებსაც წელიწადში

თითქმის 500 მანეთამდე ეწევა თავის ჯიბიდან. მიუღს წელიწადში შვირდები პანსიონში რჩებიან ცხრა თვე.—ხარჯი კი წლის ეძლევათ. მალა შევადაროთ პანსიონრების ცხოვრება, მათი ზნეობა, გონებითი გახსნილობა და ჯანის სიმართლე გარეშე შვირდების ცხოვრებას, ზნეობას, გონებითი გახსნილობას და ჯან-მართლობას. სამუშებაროდ, ენახათ, რომ დიდ განსხვავება არ არის! ამისათვის ვამბობთ, ზოგი ვაჟ-ბატონები ძალიან მოტყუებულნი არიან, როცა ამდენ სიკეთეს მოკლიან საზოგადო ბინებისაგან!..

ჩინად ავიღოთ ის პანსიონები, რომლებს შესახებათ აუარებელი ფული იხარჯება და შვირდებიც კარგად არიან შენახულნი, მაგრამ იმ პანსიონებშიც იმავე ნაკლუანებას ვხედავთ, რასაც ვხედავთ იმ ღარბ პანსიონებში, სადაც შვირდებზე თვეში ხუთი მანეთია დანიშნული.

ქომ სამღვდლოებამ ეს საქმე კარგად გაიგოს და შემდეგში მოტყუებული არ ღარჩეს, უნდა დაიქარაოს სასწავლებლის მახლობლად ერთი დიდი სახლი, რადგან ამ სასწავლებელთან სახლები ძალიან იაფია; დააყენოს შიგ შვილები, იანგარიშონ, რამდენი დაეხარჯებათ წელიწადში თითო შვილზე და თუ სასარგებლო იქნება საზოგადო ბინა მათი შვილებისათვის, მეტე შეუღდნენ მის კეთებას.

მასთანავე არ შემიძლია ორიოდე სიტყვა არა ესთქვა კიდევ მუთ. სასულიერო სასწავლებელზე ჩვენს სასულიერო სასწავლებელში თითულს კლასს მეორე განყოფილება აქვს და სულ სასწავლებელში თოთხმეტი განყოფილება არის. თითო განყოფილებაში ორმოცდა ათი და სამოცი შვირდია. ძანრით კი ყოველს განყოფილებაში ორმოც შვირდებზე მეტი არ უნდა იყოს. ღღეს მისმა მალად ჰოვლად შამღვდლოებსობამ საქართველოს მქარახოსმა პავლემ ჰქენა განკარგულება, რომ თითულ განყოფილებაში ორმოცზე მეტი შვირდი არ უნდა იყოს. მართალია, ამ მოწყობილობით არ შეიძლება ზედა კლასებიდან მეტე შვირდები დავითხოვოთ, მაგრამ სასწავლებლის სამართველო მიღების ღროს მაინც იხედილდვანილებს ამ მოწყობილობით და ორმოცზე მეტს არ მიიღებს ძირა კლასებში. მაშინ ბევრი სამღვდლო პირის შვილები ღარჩება მიუღებელი სასწავლებელში და მოაკლდებიან სწავლა-განათლებას. ამ შემთხვევაში სასწავლებლის გამგეობა ელღებუთია გაავებობოს ეს სამღვდლოებს და წინადლება მისცეს მათ მეორე ოთხ-კლასიან სასწავლებლის განსახვა. მითი კრების ღროს, ვგონებ, სამღვდლოებამ კიდევ

გადაწყვიტა მეორე ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის გახსნა, მაგრამ ეხლა ეს კითხვა დავიწყებულია. მე მგონია, რომ ეხლა დროა, მეორე სასწავლებლის გახსნაზე იზრუნოს კაცმა და არა საზოგადო ბიზნისის აშენება უჩიროს იმერეთის სამღვდელთაგანს.

წერილები ათონის მთიდან.

ქართველთა მეფეთა და ხალხთა ძველი დროი-
დამ მიუტკცევით ყურადღება წმიდა ადგილებისათვის
და ამიტომ იერუსალიმში, ათონის და სინას მთაზე
შეუძენიათ ადგილები და დაუმკვიდრებიათ მონასტ-
რები. ძველად ძველ ქართველთათვის ეს წმიდა
ადგილები ძვირფასი საუნჯეს შეადგენდნენ და არა-
ფერს არ ზოგავდნენ მათ შესამკობლად და გასამ-
შენიერებლად. ამათ ღიდი ადგილები შეუძენიათ
ათონის მთაზე და სხვა ადგილებშიდაცა. მაგრამ,
სამწუხაროდ, ღღევანდელი მდგომარეობა საქართვე-
ლოსი სულ სხვა არის, ალარც ხალხი ემსგავსება
ძველ ქართველებს და აღარც მათი შეგვლულმება
ძველი ქართველების შესებრებულს. მაგრამ არ
მჯერა, რომ კიდევ არ იყვნენ ჩვენში მრავალნი
პირნი, რომელთაც არ ესიაზღვნოს მოთხრობა ამ
ჩვენ გარეშე სამძღვრების ივერიის მონასტრებზე.
თუ თქვენც ნებას მომცემთ, ბ. რედაქტორო, მე
ვეცდები დრო და დრო შევატყობინო თქვენი გაზე-
თის მკითხველებს ჩვენი ათონის ივერიის მონასტ-
რის მდგომარეობა და ის წვალება, რომელიც ღღეს
ბერძნის ბერებისაგან ჩვენ გადავცა. *)

„ბერძნის“ ვაზითიდა შეიტყობდნენ ყველანი,
რომ ბერძნის ბერები ყოველნიარ საშუალებას ხმა-
რობდნენ, რომ განაძიონ ათონიდან რუსის და ქართვე-
ლების ბერები და დაისაკუთრონ ქართველთა ივე-
რიის მონასტერი ათონის მთაზედ. ამასუდ ჩემის
წინამძღოლობით ასტყდა საჩივარი. საჩივარმა, რო-
გორც იქნა, მიატანა ხელმწიფე იმპერატორამდის,
რომელმანაც ბრძანა საქმის გარემოების შეტყობა.

ჩემი ბერების მხრით ვეჭოლე და საქმის წამ-
ყვანა ბერძნის ახხიმანდრიტო ბერასიმე. ამან მიარ-
თვა თხოვნა რუსეთის ხელმწიფის შინაგან საქმეების

მინისტრს, რომელშიცა შემდეგსა სწერდა: „ივერიის
მონასტერი, როგორც არის ღღეს ათონის მთაზედ,
არის დაწყებული მეოთხე საუკუნეიდან.

ღღვენებულია იგი პირველ ქრისტიანე იმპერა-
ტორის ძონსტანტინესაგან. ეს მონასტერი პირველად
იწოდებოდა კლემენტინის მონასტრად. ბარნა მეც-
ხრე საუკუნის ნახევარში მოვიდნენ აქ სამნი ღღედ-
ბულნი პირნი ქართველნი, რომელთაც მოახერხეს
მიზანტის იმპერატორთა ყურადღების დამახუნებმა
და მიიღეს ღიდი შეწირულება მათგან და ამ მიზან-
ტის იმპერატორთა შეწირულებათა წყალობით
გაამშვენებინეს და დაუდევს საფუძველი ივერიის
მონასტრის შემდეგი არსებობისათვის. მეცხრე საუ-
კუნის დასასრულში ეწოდა ამ მონასტრის სახელად
ივერია. სახსოვრად მა ქართველთა ღღედბულთა
პირთა—ბერებთა. მიზანტის იმპერატორების წაბაძ-
ვით შესწირეს რაოდენობა ამ მონასტრის ქართველ-
თა მეფეებაც. მაგრამ შემძლია დამტკიცებით ესტყვა,
რომ ეს მონასტერი არასოდეს არ ყოფილა განსა-
კუთრებით ქართველთა ბერთა გამგებაში,—
და უეჭეტსად მეგრელების მფლობელობაში, რომელ-
თაც არა ვითარი შეწირულება არ მოუძღვისთა წინ.
ამის დაამტკიცებლად შემძლია მოგიყვანო მრავალ-
ნი ისტორიული ფაქტები, მაგრამ არ მსურს თქვენი
ძვირფასი ყურადღება შევაწუხო ამით. მე მხოლოდ
საკმაოდ მიმანია ზემო ნათქვამიცა. ამ სახით ივე-
რიის მონასტერი არა უარ ჰყოფს იმას, რომ მას
შინა სცხოვრებდნენ ქართველნი ბერები, მაგრამ
ისინი თვითონ არ განაგებდნენ მონასტრის საქმეს,
არამედ ემორჩილებოდნენ მონაზგადო მონასტრის
წესდებას და არასოდეს საკუთრებაზე ხმა არ ამო-
ულიათ. ჯვაროსნების ჰოხოდის შემდეგ ქართველთა
ბერების რიცხვი ძლიერ შემცირდა და, შემდეგ მი-
ზანტის იმპერიის დაცემისა, სრულებით მოიხსო, ასე
რომ ხუთი საუკუნის განმავლობაში მონასტრის
გამგება, როგორც აღმინისტრაციულად აგრეთვე
სასულიერო მხრით, ეკუთვნოდა და ეკუთვნის მართა
ბერძნებს. უნდა შევნიშნოთ აქ, რომ ძმათა შორის
ივერიის მონასტრისა არიან რამდენიმე ქართველნი,
მაგრამ ისინი ემორჩილებიან მონასტრის საზოგადო
წესდებას და არ თხოულობენ იმას, რასაც ითხოვს
ბერი ბენედიკტე, თუმცა მათ უფრო აქვთ უფლება
მოითხოვონ, ვინემ ბენედიკტემ, როგორც მეგრელებმა,

ითქვით თუ გინდ, რომ ივერიის ათონის მონ-
ასტერი აღშენებულ იყო ქართველთა ბერთაგან,
მაგრამ უნდა მივიღოთ სახეში ის, რომ ივერიის
ათონის მონასტერი არის მიზანტის იმპერიის სამ-

*) ჩვენ ღღდის სიამოვნებით დავუჭადვთ ყველა ამ გარ-
ცნობებს ჩვენს გაზეთში იმ დარწმუნებით, რომ ყველასთვის
ეს ამაზე სისაიმოვნო იქმნება, სჯირობა და სასარგებლო ჩვენი
ისტორიისათვის.

რედაქტორი.

ძღვარში და სხვა-და-სხვა პოლიტიკურ ღელვათა და არეულ დარეულობათა გამო ეს მონასტერი იყო აზრებულო ზღვის ავახკებაგან და რამდენჯერმე სრულებით დანგრეული იყო და გადამწვარი. ჰაველ ამისთანა უბედურების შემთხვევის-დროს მონასტერი კეთდებოდა ყველა ქვეყნის ქრისტიანთა შეწირულებათაგან. მოვიყვან აქ 1864 წელში ცეცხლის გაჩენას, რომელმანც სრულებით გააქრო ყველაფერი, მაგრამ მონასტრისავე საშუალებით და კეთილთა პირთა ქრისტიანთა შეწირულებით აღშენებულ არს და შენდება დღევანდელა. აი, თქვენო მაღალ აღმატებულებავ, როდესაც რაიმე უბედურება ჰქვეყნა მონასტერს, ყველას მიუღია მონაწილეობა მის აღშენებაში და ყველამ რომ თავისათ დაიჩემოს ეს მონასტერი, ძნელი იქმნება ამ დავის გადაწყვეტა.

შნლა მომეცით ნება შევეხო ბერის ბენედიქტეს დავას და საჩივარს. არ არის დიდი ხანი რაც ის აქ, ამ მონასტერში მოვიდა და თან მოვიყვანა რამდენიმე ძმანი. მან ითხოვა ივერიის მონასტრის ძმათაგან, რომ მიეცია ნება ამ მონასტრის სამძღვარში ეცხოვრა თავიანთ ძმებითურთ. ძმობამ არა თუ არ უთხრა მას ამაზედ უარი, არამედ მისცა უფლება გაცემუბნა კელია და ეცხოვრა, მაგრამ იმ პირობით, რომ დამორჩილებოდა საზოგადო მონასტრის წესდებას, რომელიც არსებობს მონასტრის დაწყობიდან. ძელია, რომელიც მას მიენიჭა, არის ერთი მდიდართა კელიათაგანი, რომელსაც აქვს მშვენიერი ბღი და შრავალი ზეთისხილის ხეები, რომლითაც უზრუნველყო კელია საჩივარს მხრით“.

ეს თხოვნა ბერძნის არხიმანდრიტისა, რომელიც მან მიართვა ჩვენი რუსეთის ხელმწიფის შინაგან საქმეთა მინისტრს და რომელშიაც პირველად ყველა ნათქვამს მართლად დაინახავს არა შორს გამკვერტი მკითხველი. სამწუხარო ყველაზე მეტად ის არის, რომ ამ პატრისანმა პირმა ან არ იცის ათონის ივერიის მონასტრის ისტორია და ან იცის, მაგრამ თავის მიზნის აღსასრულებლად განგებ უყოღინარად იჩენს თავს. ორივე შემთხვევაში დიდი დანაშაულია მამა არხიმანდრიტი ბერასიმე.

ყველა მისი სიტყვები, რომ დავარღვიო მე უნდა მოვიყვანო აქ მოკლე აღმოწერილი ცნობები ქართულ მატრიარქებსაგან ივერიის ქართველთა ათონის მონასტრზე: ამ მატრიარქებამ ჩანს, რომ ექსკლავის მოხმარება წელსა, დროსა მეფობისა ქონსტანტინე პოლიოპატისა იქმნა მიექმე მსოფლიო კრება. ამ კრებაზე დადგინდა, სხვათა შორის, მუხლი 18 და 42, რომ მეფემ მისცა ყველა ქრისტიანთა ბერთა

ნახევარი კუნძული ათონის შიოსა, იმ დროს აზრებულო არაბებისაგან. ძრისტიანთა ბერები ვანეულ იყენენ ყოველ მხარეზე კუნძულებში და ალაგებში და მოკლებულნი მეფეთა მფარველობას; ხშირად უწყალოდ იხოცებოდნენ ბარბაროსთაგან და საზოგადოდ დიდ დევნულებში და მწუხარებაში იყენენ. ამისათვის კრებამ მიაკეთა ამას ყურადღება და იშუამდგომლა მეფესთან ათონის ნახევარი კუნძულის მთლად მიცემა...

ათონის ივერიის მონასტრის ბერი ბენედიქტე.
(გაგრძელება შემდეგში).

სხვა და სხვა ამბავი და შენიშვნები.

შესანიშნავი მოთხრობა ძიევის მიტროპოლიტის პლატონისა.

ჩარსულ წელში, მოგზაურობის დროს, მიტროპოლიტი პლატონი ერთ მონასტერში დარჩა, სადაც იქ შეკრებილ რამოდენიმე სასულიერო პირებს უთხრა შემდეგი შესანიშნავი ამბავი: „მე ვნახე ერთი შემთხვევა, როდესაც სხვა კაცის ჩრდილი დავინახე ისე ცხადთ, როგორც თქვენ გხედავთ ესლა. მას აქეთ ავერ ოცდა ათი წელიწადი იქნება. მე ვიყავი პეტერბურლის აკადემიის ინსპექტორათ; რექტორათ იყო ბენედიქტე, რომელიც ბოლოს ოლონეცკის მისკოპოსათ იყო. მე ყმაწვილი ვიყავი. ჩვენს აკადემიაში იყო ერთი სტუდენტი ძრილოვი ჩრლოვის სემინარიიდან. მე მას ვიცნობდი მაშინაც, როდესაც მასწავლებლად ვიყავი ამ სემინარიაში. სწავლობდა ის არა ცუდთ, მაგრამ მშვენიერი ყოფა ქვეყის იყო. მართელ მოვიდა ჩემთან და მთხოვა ნება მიმეცა საავთმყოფოში წასვლისა. მე შევხედე, რომ შეწუხებულის სახის იყო და გავგზავნე საავთმყოფოში. მაიარა რამოდენიმე დროამ და მე მაზედ არაფერი შემეჩვიცია. მართხელ მე დივანზე ვარ წამოწოლილი და წიგნს ვკითხულობ. წიგნის კითხვას თავი დავაწებე და დივანთან სტოლი დგდა და იქით მივიხედე. შევხედე, კაცი სდგას. თვალზე მოვიხევი ხელი და ვიფიქრე სიხმარში ხომ არა ვარ მეთქი. შევაჩერდი და ვხედავ, რომ სტუდენტი ძრილოვის სახე არის გაჩერებული და პირდაპირ მიყურებს მე. მე გავოცდი ძლიერ. პატარა ხანს იქით ვს მოჩვენება გაქრა. ამ მოჩვენების ფიქრში რომ ვარ, კარებს მთარაყუნა სტოლოკმა. მე მივეცი ხმა; მან მითხრა: „პლატონო

ძრილოცი მოკვდა, ლმერთს სული მიჰაბარა. მაშინვე წავიდე სადავთაშორეთაში, სადაც მართლა ვნახე, რომ ხუთი მინუტის წინ გარდაცვლილიყო. დაასრულა თუ არა ეს მიტროპოლიტმა, უთხრა იმასთან მყოფეთა პირთა: ეს ამტიკიცებს, რომ არის რაღაცა საიდუმლო კავშირი ჩვენსა, ცოცხალთა და გარდაცვალებულთა სულთა შორის...

* *

28 ჩიკმეგერს ხელმწიფე იმპერატორი ბრძანებულა სანადიროთ, ცხენებს გაუტანაით და სანა (მარხილო) გადმობრუნებულა, რომელშიაც ბრძანებულა ხელმწიფე იმპერატორი. მარხილის გადაბრუნების დროს ხელმწიფე იმპერატორს მკლავი უღრბვია; პირველად დიდათ ატიკიენებია მკლავი, მაგრამ მალე გადუღვია ტკივლის. მთელი სხეულის ჯანმრთელობა ხელმწიფე იმპერატორისა ეტლა კარგ მდგომარეობაშიაო.

* *

სირველ ამ იანერიდამ, როგორც ამბობენ, იქმნება ჩვენ კავკასიაში სალდათებონ მოკრება იმ წესით, რა წესითაც რუსეთში იკრიბება დღეს. როდესაც რკი წელიწადი შეუსრულდება ვისმეს, იმას გაიყენებენ სალდათად, ვინც უნდა იყოს. თუ კლასში სწავლობს, მაშინ დააცილიან მას კურსის შესრულებას და შემდეგ უთუოდ გაიყვანებენ. მათს არხივებისკაბოსს შეუტანია აზრი უწმიდის სინოდში იმის შესახებ, რომ სემინარიაში კურს შესრულებული მაშინვე არ უნდა იქმნეს გაწვეულნი სალდათად. სემინარიელი თუ გაწვეული იქმნა სალდათად და ჩხუბში დაესწრო, მას ეკკლესიური კანონებისამებრ შემდეგ არ უნდა მიენიჭოს მღვდელობაო. ამისათვის ამ არხივისკაბოსის აზრით საუფჯობესოა, დადგინდეს კანონათ, რომ სემინარიელი, თუ აკადემიაში არ შევიდეს სემინარიის კურსის გათავების შემდეგ, ოცდა ხუთ წლამდე არ იქმნეს სალდათთ გაყვანილი. თუ ამ დროში მღვდლათ არ იქმნა სადაც ნაკურთხი, მაშინ იქმნეს გაწვეული სალდათათი. იმედია, რომ წმიდა სინოდი ამ აზრს შეიწყნარებს და ეცდება მოზალდის ის მუსხლი სამხედრო მოთხოვნებისა შესახებ სემინარიელთა, რომლითაც ყველა სემინარიაში კურს შესრულებული ვალდებულია სალდათთ შევიდეს კურსის დასრულებისათანავე.

* *

ჩაკვასის სამსწავლებლო ოლქის მხარუნიელი, როგორც ხმები ისმის, შუამდგომლობს მართებლობასთან, რომ გაიხსნას ორ-კლასიანი სასწავლებლები ვაკეებისა: მთილისში — ორი და თითოეული შილისვეტოპოლში, პირიანში, ბაქოში, მუთისში, შილიკავკასში, შორში, მთელავში, სიღნაღში, შუშაში და ნუხში. ამასთანავე ქალების ორ-კლასიანი შკოლაც უნდა იყოს ზემო აღნიშნულ ადგილებში თითოეულს. სწავლა ამ სასწავლებლებში უნდა გაგრძელდეს ხუთი წელიწადი; მაგრამ ქართული ენა, სამუსხაროდ, პირველი კლასის პირველ გაწყვილებამდე უნდათ მართა შემოიღონ და ისიც, ალბათ ნახევარი წლის განმავლობაში. ამას გარდა ის პირებს კიდევ გახსნას სამ-კლასიანი ქალაქის შკოლა ორი მთილისში და ერთი ბაქოში.

* *

შიდი ხანი არ არის, რაც გული მოიბრუნეს საეკკლესიო სამრევლო შკოლებზე და დაჰკარგეს ის შემედარი აზრი, რაც აქნობამდისინ ჰქონდათ ზოგიერთ სახალხო შკოლების დირექტორებს. ამ წელში უშაღდესის მართებლობის ბრძანებით ორმოცდა ათი ათასი მანეთი გადაეცა უწმიდეს სინოდის სამრევლო სკოლების გასახსნელად. ზოგიერთი ეპარხიებიდამ მღვდელ-მთავრებმა მოითხოვეს რამოდენიმე ათასი მანეთი სამრევლო სკოლების გასახსნელად და შესახსნავად. იმედია, რომ ჩვენი საქართველოს ეპარხიოსი მაღალ შიკლად უშამღვდელისი პავლე მოითხოვს რამდენიმე ათას მანეთს ამ ფულებიდამ ჩვენი სამრევლო სკოლებისათვის, რომელთა დაარსებას ასე საჭიროებს საქართველოს ხალხი, სადაც ზნეობა ასე თვალ საჩიროდ ეცემა.

* *

ჩიტი ცამეტი წლის ბავშვი, რუსისა ყაზახის შვილი, გვართ სოლნიშკინი, რომელსაც მოუწადინებია მუსიკის სასწავლებელში შესვლა, პეტერბურგში გააპრულა სახლიდამ და ორი ათასი ვერსი გაუფლტია ქვეითათ. ის დადგომა რკინის გზას და მისულა ქვეითათ მოსკოვამდინ და აქედამ გზა ტკეცილით წასულა. შხაში რომ საჭმელი შემოაკლებდოდა თურმე, ითხოვდა და, როგორც იმოვიდა, წავიდოდა ქვეით. ამ სახით ხუთი კამეით გასულა სახლიდამ და მიუწვია პეტერბურგში. პეტერბურგში შეხვედრია ერთი კეთილი კაცი, რომელსაც პური მიუტია და მიუსწავლებია უწმიდესი სინოდის მტერ პროკუ-

რორთან, ბ. პობედონოსცევიან. ბ. პობედონოსცევის მიუღია ეს ყმაწვილი თავის მფარველობის ქვეშ. მით კვირეს იქით ყმაწვილს შექნია ხურცება და ბ. პობედონოსცევის გაუგზავნია სასახლის საფათმოყოფოში. მხლა ყმაწვილი მორჩენილა და კარგად არისო.

* *

ჩვენ გვატყობინებენ სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლიდან, რომ ამ სასწავლებელში მისულა ახალი ზედამხედველი ბ. ზრიაზნოი და სასწავლებლის ჩაბარების დროს აღმოუჩინა ათას ხუთას მანეთამდე ცუდად დაზარალებული ფულები. ბი ჩვენი წინა №-ში გამოთქმული სიტყვების ახალი დასამტკიცებელი ფაქტებიც. საჭიროა, საჭირო ფიტცელი ზედამხედველობა იყოს დანიშნული ფულების ყუთებზე... ღიდი ხანია, რაც ფულების ხარჯვის „ხურცება“ განდა და ერთი კაცისაგან სხვებსაც გადაედვა. ეს სწება ყველას ეყრება და ამიტომ სიფრთხილე მართებს ყველას.

* *

27 ჩემგმერს სულთანის სასახლიდან ღამით, ჩვეულებისამებრ, გამოეცხადა იერუსალიმის პატრიარქს ნიკოდიმეს, რომ მის ღიდებულვებს სულთანს ნებაეს პატრიარქის მიღება და ნახვა. მეორე დღეს პატრიარქი დანიშნულ დროზე უფრო ადრე მივიდა და შევიდა ძირა პალატში, სადაც დახვდა მას ობერ-კამერ-იუნკერი მსმან ბეი; ამან უბოძა პატრიარქს სულთანის სახელით ორდენი პირველი ხარისხისა მედქიდიე. ბოლოს სულთანს ჩაეიდა მასთან და პატრიარქთან დაშთა ოცი მინუტი. პატრიარქმა უთხრა მას შესხმა თათრულ ენაზე და მიართვა კიდევ. ბოლოს გამოეთხოვა პატრიარქი და წავიდა თავის ბინაზე.

ღმის შემდეგ სულთანმა მალე გამოუცხადა მსოფლიო პატრიარქს, რომ მისი სურვილია, რათა მართლმადიდებელი ეკლესიების საქმეებს განაგებდეს სულთანის მართებლობა. ამან ღიდი უკმაყოფილება გამოიწვია სასულიერო წოდებაში და არის ერთი ღიდი შფოთი. რით ვათავებდა ეს საქმე ჯერეთ არავინ იცის.

* *

ღიდი ხანია, რაც უწმიდესი სინოდი თხოულობს ცნობების შეკრებას იმისთანა დუქნებზე, რომლებშიაც ღინოა და ფოდკის სასმელები იყიდება და ორმოც საყენზე უმახლობელესად არიან ეკლესიებზე. ითხოვს

აგრეთვე ცნობას, თუ რატომ არ არის ამ საქმეზე ყურადღება მიქცეული ვისგანაც ჯერ არის. ძანონით ორმოც საყენზე ახლოს ეკლესიებზე, მონასტრებზე და სასაფლაოებზე სასმელების დუქნების გახსნა არ შეიძლება.

* *

ღიდი ხანია, რაც კომიტეტი არის დანიშნული, რომელიც იკვლევს იმისთანა ზომებს, რომლითაც ეკლესიის შესავალ-გასავლის ანგარიშის საქმე კარგად წავიდეს. ამ კომიტეტს გაუთავებია თავისი მუშაობა და მალე სხვა წესი იქმნება შემოღებულ ეკლესიის შესავალ-გასავლის ანგარიშისა.

* *

ხოფელ ძახთიდან (ზუგდიდის მახრაში) ჩვენ გვეყრენ შემდეგ წერილს.

„ხოფელ ძახათისთენ დღევანდელი დღე დასამხსომებელი და ღიდი დღეა; დღეს შეგვისრულდა, ცოტად მიინც, უჩინარი მამულის მოყვარე პირთა წაიღიო. ბქ გაიხსნა სამრევლო შკოლა.

ზუგდიდის ოკრუგის ბლაღოჩინმა, დეკანოზმან მიხაილ მეურარგამ, თანა დასწრებითა ადგილობრივის მღვდლისა ჯავიშიასა და რამოდენიმე გარემე პირთა, გარდაიხდა პარაკლისი ახალ-გახსნლ შკოლაში, რომელიც ჰოვდელ სამღვდლო იმერეთის მისიკოპოსის ბაბრიელის ნება-დართვით გახსნა აქ ბატოკეპულმან მღვდლის შეილმან მ. ჯავიშიამ. შემდეგ მოღვინის გარდახთისა დეკანოზმან მეურარგამ წარმოსთქვა რამოდენიმე სიტყვა სწავლა-განათლების მნიშვნელობაზედ, რომელმანც ღიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მაყურებლებზე. სასიხარულოა ეს საქმე მით უფრო ჩვენთვის, რომ აქ ევრა უშეფლეთ რა სასოფლო შკოლის გახსნას და როგორც ამ სოფელში, აგრეთვე გარემო სოფლებშიდაც არ არსებობდა არა ვითარი სამოსწავლო შკოლა“.

* *

ძოგორც გვაცნობებენ თიფლისიდან, გალობის აღდგინების თაობაზე დანიშნულა კომიტეტი უწმიდესის საქართველო-იმერეთის სინოდალნი ძანტარის წევრის მამა პრხიზანდრიტის მაკარის თავს მჯდომარეობით. იმეღია, რომ მამა მაკარი ამ ძვირფასს საქმეს არ მოაკლდებს თავის შრომას და ენერგას. ამასთანავე გვაცნობებენ, რომ სხდომებზე იქმნებიან მოწვეულნი

გარეშე პირები, როგორც სასულიერო აგრეთვე სახორცილონი. ესეც უნდა ვსთქვათ, გონიერილი განზრახვა არის. ყოველიფერი საქმე და კითხვა უმჯობესად იქმნება შემუშავებული მრავალთა პირთაგან და უმეტეს აზორდება შეტომებეს.

შხრალ-გაზეთთა მიმოსილვა.

ერთ რუსულ ჟურნალში „კიევის სტარინა“-ში კვითხულობთ შეძლებს სუფრადღებო ამახვს: „ქალაქ ტულვაში მღვდელ-მთავარ დიმიტრისთან, აწ გარდაცვლდებულთან, მივიდა ერთი ღარბი ქალაქის მცხოვრები დედანგა და სთხოვა სესხობით ორი მანეთი. მღვდელ-მთავარმა ვიბუკეში მოწინაა ფულები, მაგრამ მას არ დაქსორო ამ დროს ორი მანეთი. წავიდა თავის ღაქასთან და კვლენათთან, მაგრამ არც მათ ჰქონდათ ორი მანეთი ფული. მიბრუნდა მღვდელ-მთავარს და ჰკითხა ქალს, თუ რათ ეტორებო მს ეს ორი მანეთი? ქალი მოუყო: „მე, მამა ჩემო, მომიკვდა ქმარი. ძლიერ ვიყო ვივიდე და რც სჯირო იყო დანაწარსთი ვიშოვე; ვიშოვე იმდენი ფული, რომ საფულავი გავსჯი, ესღა მღვდელი მიხოვო ორ მანეთს და კერსად ვიშოვე. არაფერი გამწინაა, თორემ გავვიდა. ერთი მონახ მავს და ის რომ გავვიდა, რღათი უნდა ვასწარდგო ბავშვები? არავის მასესს. თქვეთთან ვასხუდით და თუ მიბოძებთ; მეუ ვიშოვი და მოვართვი.“ მღვდელ-მთავარმა უთხრა დედაქალს: „ეს მართლია, დედა, მაგრამ რა გქნა, რომ არც მე მავს ესღა ორი მანეთი, მაგრამ, არაფერია, მანც მოვკმარებო ამ გავსივებში. წადი შენ და მე თვითონ მოვალ და ვამარსე შენ გარდაცვლდებულს.“ ამასთან გავსივან მღვდელს კაცი და შეუთვალა, რომ ის მივა გარდაცვლდებულის განმოსვენებზე და მიელოდეს მას. მივიდა გარდაცვლდებულის სასლში; გარდაცვლდებული გასკენს, მეორე დღეს უწიარ და შეძლებ წესის ატების მიშენიერი ღმობიერი სიტყვა სიტყა და გაჟდა სავლავამდის. დამარსვის შეძლებ ყველა მღვდელი, რომელნიც ბღამად შევიარბნენ, მიანტოვა თვითონ სდილზე. არც დამარსვის დროს და არც სდილზე მღვდელ-მთავარს არ წმობითენია ერთი სიტყვა, თუ რატომ მიადო მან ამისთანა მოწილოება ამ დრობი კანის დამარსვში. ბოლოს მადლობა უთხრა ყველა მღვდელს და გაისტუმრა; დაიტევა მსოლოდ გარდაცვლდებულის მომღვარი და, რადესეც აუთრთა და ისტუმრებდა, ხელში მისცა მას ორი მანეთი. მღვდელს მიწა რომ გასკდამოდეს ურჩვენად. ეინემ მისჯა ორი მანეთი მიელო. მაგრამ მღვდელ-მთავარმა უთხრა: „მე ვემსსურე გარდაცვლდებულს ჩემის

ნებით და თქვენ სომ მავისთანა შემოსავლით ცხოვრებთ. რაღა ვამავრები გემდეგათ, ეტენ რომ არ ადლოთ? რათი იცნობრებთ თუ არა ამისთანა შემოსავლითა?..!

ტუსულ გავთს „ცერკოვანო ობშჩეტკენი გესტნი“-ში კვითხულობთ შეძლებს ამახვს: „ილტაში, სმიფერობლის ოლქის სასამართლოს განყოფილებაში იყო გარბული ერთი საქმე, რომელმანც მიელი სასოვადოების უურადლებს მიიციდა. აი საქმე რაში იყო: ბრადლებული იყო მღვდელი მ. ბირუესკი, რომელიც სასჯელში იყო მიტეპული ილტის ბოლიციის პრისტაციის უზატორების მიტეპებისთვის თანადებობის აღსრულების დროს. მას ბირუესკიმ აწკენს სასაჯულოში, რომ მან სთხოვა პრისტაცი, მლიეინს, თუ როგორ უნდა მოტეკულიყო ის, რომ ღივადინო მისუელიყო, რომლის დთავადიერება სურდა მას. მაგრამ ამ კითხვასე უსრდელი მასუნი გაცცა პრისტაციმ მას; რადესეც მ. ბირუესკიმ შენიშნა მას, რომ მას არა აწკს უფლება ასე უზატოისნოთ მოკუროს ვისმე, როგორც ბოლიციის პრისტაცი და ამისთანა მოტეკვა სრულებით შესაგეი არ არის ანაფერანია მღვდლის. მლიეინმა უთხრა მას: „უსუსუ-რ-ხუგეს არ შეუღლია მისთან კანდერად ღაზარავი და მსჯულობა, განსკუთრებით. ბოლიციის პრისტაციან. მასში გული მოუღადა მღვდელს და, როგორც მოწმებმაც აწკეს, გლანსილა ასე: უწდა მას „უსრდელი“ და უთხრა. რომ ამისთანა სიტეკილისთვის ფაზად კარგს შემოტკენენ, მაგრამ მას ნებას არ აძლევს მისი სარისხი და მეუ არა დირს ხელი გაისაროს კანცამისთანა პირზე, როგორც არის მლიეინი. საქმიად გამომხნდა, რომ სიგელში სხვა რამეები დავწერა მლიეინს, რომელსედაც უნია განუცხადეს მოწმებმა. მ. ბირუესკიმ წამომსთევა უგანსენელი სიტყვა სასაჯულოში. ამ სიტყვისაგან აღმომხნდა, რომ იგი იყო ამ უგანსენელი ომანობის დროს ბოლკის მღვდელი. დასწრებულა ჩსუბოში; აწკეს რამდენიმე ნიშნები, ჟილდობი; დაჭრილს ომში და ავთიმოფობის მას აწკეთ. მოხულა ილტაში საქმიოთ და აწ ამ პრისტაციის წყვლობით ბრადლებულებს სკამიე ზის მისთვის, რომ ამას უზატორება მიაწკენს პრისტაციმ! საქის წამობის დაწეობამ მან მრავალი ტანჯვა აიტანა სმ მ. ბირუესკის ღაზარავის დროს უგანგალებდა და სმარად უწელებოდა. მსმენელში ბუგეს ტირილი მოუვიდათ. ნაფრამ კვილებმა მღვდელი გაამართლეს.“ ვინ ატებს მასუსს ამ მღვდლის აძენ ტანჯვასე? არავის!

III განაშოფილება.

სიხუცვა

ძიქული ნ-ს დეკემბერს 1883 წელს ქუთაისის კლასიკურ კემნაზიის კვლევისაში იმერეთის ეპისკოპოსის კაბრიელის მიერ რუსულ ენაზე.

უმჯობეს არს მოკლებული სობრძნითა (სწავლითა) შიშითა (ღვთისა), ვიდრეღა წარმატებული სობრძნითა (სწავლითა) და გარდაამთომული სდეულისა (სიზრას 19, 21).

ცოდნა, სწავლა, განათლება აჭა უმთავრესი სერვილი და საზოგადო მეცადინეობა ახლა უოველთა კაცთა, განსაკუთრებით მშობელთა. ჩვენს საუკუნე მომეტებულიად განსხვავდება მისწრაფებითა სწავლისა და განათლებისადმი. ჩვენს დროში კაცი მოკლებული სწავლითა საკოადე კაცთა ითვლება, ხოლო უმეტრება უოველივე ბოროტების წყაროდ; მსგავსადვე ამისა მეორეს მხრით ყველა ხალხის წოდებაში განათლების გავრცელება ითვლება წამალად უოველთა უბედურებათა. გარნა ზემოთ მოყვანილ სიტყვებში ისე ზიარაქი, რომელიც თავის დროში არა თუ განათლებულ კაცად ირიცხებოდა, არამედ უწოდებდნენ ბრძანად, თითქმის ამაღლებეს ცოდნას, სწავლას, როდე სასუ ამბობს: უმჯობეს არს მოკლებული სწავლითა, გარნა დვთის მოშიში, ე. ი. კეთილ მოქმედი, ვინემ წარმატებული სწავლითა და სჯულითა გადაამსთომი, ე. ი. უსჯული, მაგრამ ზიარაქი აქ არ იწინებს სწავლას, არც იმას იტყვის, რომ სწავლა, ცოდნა თავის თავად უსარგებლო, ანუ მავნებელი იყოს; ის მხოლოდ იმ აზრს გამოთქვამს, რომ ერთსა მართო სწავლას, თვინიერ კეთილ ზნეობისა, არა აქვს დიდი ფასი. ამაზედ კი არ შეიძლება არ დავთანხმობს კაცი. ჩვენ კიდეც უმეტესად გავკადნიერდებით და დაუმატებთ, ანუ უმჯობეს არს თქმა, განვამტკიცებთ, აზრსა სი რაქისა და ვიტყვით რომ ერთი მხოლოდ ცოდნა, ანუ განათლება, თვინიერ შესაფერი კეთილ ზნეობისა, მოუტანს საზოგადოებას და თვით სწავლის შემქნისა უმეტესად ვნებს, ვინემ სარგებლობას. გარნა მაგიერათ თვითული თქვენთავანი დაუწონებლივ დამეთანხმება, რომ ყველაზე უმჯობესი და სასურველი ის არის,

როდეცა კაცი მდიდარია ცოდნითა და მასთანვე მტკიცე ქრისტიანობრივითა ზნეობითა.

ძიართლა, ცოდნა არის მხოლოდ გზა, საშუალება, უმაღლესი მიზანისადმი მიმყვანებელი და იმედნად უნდა დაფასდეს იგი, რამედნათაც ეხმარება კაცს ამ მიზნის მიღწევად. რა არის მიზანი სწავლისა? სად უნდა მიიყვანოს კაცი ცოდნამ, სწავლამ? მე ვვიჭირობ, რომ აქ, ამ სასწავლებელში, რომელიმედაც მრავალნი უკმანნი ატარებენ თავისი ცხოვრების უკეთესთა წილთა გასამდიდრებელად და შესაძენად სხვა და სხვა სწავლისა, უადგილო არ იქნება მივაქციოთ ურადდება ამ კითხვებს. მაგრამ, სანემ ამას გადავსწავტადეთ, მივაქციოთ ურადდება იმაზე, თუ როგორი წარმოდგენა აქვსთ სწავლის მიზანზე სხვა და სხვა სასწავლებელთა მოწაფეებს. სამწუხაროდ, უმეტეს შემთხვევაში, მათ არა აქვსთ სახეში განსაკუთრებით უმაღლესი მიზანი სწავლისა. ისინი ზმირად ბეჯითად სწავლობენ, უდილობენ უოველივე დონის ძიებით შესრულონ კურსი სწავლისა მხოლოდ მისთვის, რათა მოიპოვონ რომელიმე უფლებანი, მაგალითად: შევიდნენ სამსახურში, მიიღონ ჯამაგირი, უდილო. ერთი სიტყვით ისარგებლონ სწავლითა, მხოლოდ თავის ვარგევანი, ნივთიერი მდგომარეობის ამაღლებისათვის. მართალია, არ შეიძლება ვსთქვათ, რომ ცოდვა რაიმე იყოს, როდეცა კაცი თავის განათლებით კანონიერად ისარგებლებს, თავის ნივთიერი მდგომარეობა გაუმჯობესოს. კიდეც საჭიროა და გარკი, რომ თვითული პირი სარგებლობდეს თავის ცოდნითა სხვათა შორის, გაუმჯობესობისათვის თავის ცხოვრებისა — და ეს მით უმეტეს საჭიროა, რომ დრობი კაცი უოველთვიერ გაჭირებულია და მისთვისაც არ შეიძლება თავისუფლად ლტოლვა და მიღწევა თვით იმ უმაღლეს ქრისტიანობრივი მიზანისათვის, რომელზედაც ჩვენ ვამბობთ. მაგრამ მაინც უოველ შემთხვევაში სამწუხაროა, როდეცა ვნებავთ, რომ ნამეტანი ნაწილი სწავლელთა დამყარებელი არიან სწავლის დაბალ მიზანზე. არა ამაში მდგომარეობს უმაღლესი მიზანი სწავლისა და განათლებისა, და ფრხიდ სამწუხაროა და გასაკვირვა, როდეცა განათლებული კაცი მხოლოდ ამ მიზნისადმი ილტვის. სანუგემოდ ყველა სასწავლებელში არიან არა მცირე რიცხვი ურამათა. რომელნიც სწავლობენ ბეჯითად და ერთ გულთ მხოლოდ მისთვის, რომ თვით

სწავლა ანუგეშებს მათ. მართლა, ვის სწავლულთაგანს არ გამოუცდია, თუ როგორ სსსიამოვნოა სხვა და სხვა საგნების შესწავლა, და შეძენა ცოდნისა სხვა და სხვა საგანთაზედა. თვით დამერთამ დაწერდა გაცის სუღში მისწრაფება ცნობისადმი და არ შეიძლება არ გავისაროთ იმ ბავშვებზე, რომელთაც სწავლის შექმნა განსარებს და ყოველივე წარმატება საგნებში განადვილებს უმეტესსა მეცადინეობას. ამისთვის მართლად ამბობენ, რომ სწავლა, განათლება თავის თავად კარგია და სსსარგებლო, რადგან ადამადლებს და უმადიდებებს გაცის გონებას, მაგრამ მაინც არ შეიძლება ვსთქვათ, რომ იგი თვით იუოს მიზნად თავისა მისისა. არა! იმან უნდა მიიყვანოს გაცი მეორე და უმადლესი მიზნისადმი და ეს უმადლესი მიზანი არა სხვა რაიმე არს, გარნა ზნეობითი განვითარება და გუჯობესობა გაცისა.

განათლება მართლ მაშინ არის კარგი და მხოლოდ იმისთანა განათლება არის კარგი, რომელიც ადამადლებს და გააკეთილებს გაცსა ყოველის მხრით და არა მხოლოდ ერთსა, თუ გინდა უმადლეს, მისსა ბუნების მხარესა. თვითონ სწავლა ამის ორპირიგანი იარაღი, შეიძლება გაცმა მოისმაროს ის კეთილ საქმეზედაც და ბოროტზედაც, სსსარგებლოდ და სსსარგებლოდ თავისა თვისისა და სხვათა. საქმე უმადლესისა სიტყვაზე, ცხოვრება უძვირფასესისა სწავლაზე. სწავლამ, განათლებამ უნდა გააუჯობესოს ყოველნი საქმენი ჩვენნი, მთელი ჩვენი ცხოვრება. რა სსსარგებლოა, როდესაც გაცის გონება სავსეა მრავალი გვარი ცოდნითა, ხოლო მისი საქმე და ცხოვრება სრულებით არ განსხვავდება უსწავლელ გაცისა საქმისა და ცხოვრებისაგან. ვინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქვენ შორის, აჩვენენ კეთილად სვლისაგან საქმენი მისნი (იაკ. მ. იგ.) იტყვის წმ. იაკობ მოციქული.

უა თქვენც, სსსავარელონო მოწაფენო ამა სსსწავლებლისა, როდესაც შეხვალთ ცხოვრებასა შინა, დაუმტკიცეთ ყველას თქვენი განათლება თქვენითა საქმითა და ცხოვრებისაგან. ვკჰმადდეს სახეში, რომ ახლაც, ჩვენს დროში, ბევრნი არიან, რომელნიც ეჭვით უყურებენ სწავლას და განათლებას. უმეტეს ამისა, ახლა ბევრნი არიან ისეთნი პირნი, რომელნიც არა თუ ამდებლებენ სწავლას, არამედ პირ და პირ მავნებელად სთვლიან ახლანდელსა განათლებასა. მრავალნი

და ისიც არა უგუნური გაცნი პირ და პირ ამბობენ, რომ ახლანდელი განათლება აფუჭებსო ხალხს და მის ზნეობასო. ძლიერ სსსწყენისა ეს აზრი ჩვენთვის და მათთვის, რომელთა მრავალნი წელი სიჭაბუკისა გავტარებია სწავლაში. მაგრამ უნდა გამოვსტყუდეთ, რომ ესაა მრავალნი ერთეულ წოდებული განათლებული პირნი, აძლევენ მიზნებს ამის თქმად არა მოსაწონითა მათითა ყოფაქცევითა. განმეორებით მოვიტყვი თქვენდამი, სსსყვარელონო მოწაფენო, ეცადეთ გაამართლოთ წინაშე ყოველთა გაუნათლებელთა პირთა სარგებლობა სწავლისა თქვენი კეთილი, პატრიარხური და ქრისტიანული ცხოვრებით. ამინ.

სახმ უფლისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩამენისა იმსო ქრისტისი, ზამოკარბული ძველთა ჩომაველთა ხელთნაწარმოზან. *)

ბიდიასა და ზატეგეშელისა სესატიცადმი რომელთასა, მმართებულსა იუდიანთასა მსურს მიკვადობა ტროას ჩვენსა გამოცხადდა, და აწცა არს ჩვენ შორის გაცი, განსხვავებული კეთილ-მოქმედებითა. და იწოდების მას იესო ქრისტე: ერთი რაცნს მას წინასწარმეტყველდა ჰქმარებოდა, და მოწაფენი ამის მამა კაცისანი ღიან-ჭოიფენ მას წოდებულად მედ ღვთისად; იგი აღადგენს მკვდართს, და ჰქურებს ყოველ-გვართს სსსეულებათს; გაცი ესე დიდ და უმადტუბულეს არს სსსილგელობითა და არს ესე ვითარეგვარ.

ჩინცა იხილავს მას, მესხეც იერსობას თავსა შორის თვისისა მისდამი ზატეგის-ტემასა შიშითურთ. იგი განსსავტუბულ-არს აღნაჭქობთა, თმანი მისნი არიან შეიძლებელისა წაბდისა ფერ, თანსწორ ვიდრე უყურებდამდე და ყურთაგან ვიდრე ჰქმომადმდე სსსეულებნი მტეკუნნი და ბრწყინვალენი და მოკეტენი ვიდრე სრუბადმდე, ზამუალ თავსა მისსა განიყოფიან ორ კერმად ჩვეულებასაებო ნასარე-

*) იმ დროს, როდესაც რომის იმპერიას განაგებდა კეისარი ოქტავი ავგუსტო, ყველა უპირატესნი განგებულნი რომის იმპერიის სამთავრობისა ვადლებული იყვნენ მოქმედებითა სხვა და სხვა უმთხვევანი, რომელიც მოხდებოდა მათ სამთავროებში. ამ დროს იუდიანთა სამთავროში იყო სენატორად სენატორი ლენტუსი, რომელმაც საჭიროდ დაინახა, მოეხსენებია რომის სენატოსთვის გამოცხადება ქვეყანაზე იესო ქრისტისი, როგორც მისის აზრით, ღიან-შესანიშნავი. ამ მოხსენების ნამდვილი არის დაწერილი ღიათიერ ენაზე. ღიათიერ ენადამ არს გადათარგმნილი რუსულ ენაზე და იქიდან ქართულ ენაზეც არის ვადათარგმნილი.

ველთას. შუბლი მისი თანასწორ არს, არა რა არს მის ზედა ნიშნითაცანი. იგი შეიქმულ არს ზატოხსნებითა და სიმშვიდითა. ზაგანი და ცხვირი მისი არაან მშვენიერად დაწყობილ; წვეროს მისსა აქეს კვე ვითარავე ფერი. ვითარცა თბათ თავის მისისათა, და არს იგი მოსქე, გარნა არს გრძელ და ბოლო განყოფილ. მიმომსუველობა მისი მწუნარ და დამატევიტეულ თვის შორის ჩინებულებათა სრულას კაცობრიობისათა: იგი არს მშვიდ და სხამო მოძღვრებათა შინა, გარნა რომაერთათა მრისხსნებითა: იგი მხარულ არს თვინიერ დახსნას ჩინებულებათა თვისთა; არაგინ ახალავს მის თითქმის მოციინრად, გარნა სშირადრე იხილენ მტორაღს; სკლნი მისნი არაან სხალიველად სსამოხუნონი, მეტეველებს არა მრავალს, გარნა მეტეველებანი მისნი არაან ხაუფუძლიანნი; მოკლედ ვბთქვა, კაცი ესე იმკნების უადრეს ყოველთა მეთა კაცთას, და იხილვების მის შორის ჭეშმარიტებას, რომელს შინა არს არს სიგრეუ!

ღ მ მ რ თ ი.

იმერთო ძლიერო, მიუწითომელო
 აკის გონებით, ქუთით ჰაზრითა,
 შეკდავო არსო, განუსაზღვრელო,
 ზეცით მზირალო შენ დიდებით!

შენ ხარ სინათლე, რომლიდგან ჩვენა
 მამოგვიბრწყინდა ერსა ნათელი;
 დასაბამიდგან საუკუნო ხარ:
 იყავ, იქნები და ხარ მყოფილი.

ჩითარცა ცვარი ზღვაში ვარდნილი
 მგრეთ ანათებს შენ წინ ქვეყნა,
 მაგრამ მითხარი, გამომიცხადე,
 შენ დიდების წინ, რა ვარ თვით მენა?

წრაფერი ვარ, მაგრამ შენ ჩვენში,
 მითა მზე, ვერგ დიდებით ბრწყინავ,
 შენსა წმიდასა, მიუწითომელსა,
 საღმრთო სახესა ჩემშიდა ჰხატავ.

ჩე არაფერი არ ვარ შენ წინა!
 შენის დიდებით ვარ დასახული,
 შეკდავი სული დედის საშოში
 შენ მიერ, ლმერთო, მაქვს შთაბერილი.

შა იგი სული ჩემს სიკაცებლესა
 ძაღასა აძლევს და აცისკოვრებს,
 მაგრამ იგიცა, საუბედუროდ,
 საშიდა წავა, ლემს მიმიტოვებს.

ოუმც მე უშენით შემეძლოს რამე,
 რათ არ აღესდგები. მკედრებით კვალადა.
 რისთვის შთაგნდები მიწისა ღრეში
 ლემის დასალობა— დასაღობადა?

წრა შეუძლიან კაცის გონებას,
 რომ გამოხატოს შენი დიდება,
 ან თვისის სუსტის მკვერ-მეტყველებით
 შენ აღმოგიზუნვას ზეცადა ქება.

ძხოლოდ ვისაც სურს შენი ვედრება,
 ხამს მან აღიპყროს მაღლადა ხელნი,
 ბადილს, გაქოს გულს მოადინებით
 და შენ წინ ღვაროს სიმაართლის ცრემლი.

ი. ფერაძე.

ნ ა ნ გ რ ე ვ ი ს ა მ დ ა რ ი.

ბალოს მთაზედა სდგას ერთი ციხე
 ღიდი, ნანგრევი, ძველი, ხნიერი.
 მოწამედ მტკიცის სარწმუნოების
 შიგნით საყდარი არს მშვენიერი.

წმ საყდარშიდა არს ორი ხატი
 ილიასი და ლეთის-მშობელისა,
 ალარა ბრწყინავს მათ წინ სანთელი;
 ხმა აღარ ისმის მგალობელისა.

წლარ არიან მაშიდა ერნი
 ბულის მტკიცენი თვის მამულისა
 და მხურვალისა, წრფელის ვედრების
 აღმავლენენი წინაშე ლეთისა.

ძაშიდა მდგომნი, მავერებელნი
 ალარ ერსავენ საკმეელის სუნსა,
 არღა უმზერენ იმის ტრაპეზსა,
 წმიდა ხატებით მას შემკობილსა.

ოუნდ დაივიწყოს იგი სუყველამ,
 თუნდ ნუ მოხვდონ მის არე-მარეს,
 მაგრამ მაშიდა მაინც რაღაცა
 თეითა „მაღალი“ დაისადგურებს.

ქ საიღუმლო ხმა გვიქადავებს
 ხმა ხან მკენესავი, ხანაც მწუხარე:
 „არ დაივიწყოთ, მარად გხსოვდეთ
 მტერთგან ნაწამი ეს თქვენი მხარე!“

ი. ფერაძე.

IV განმეოფილება.

მართლმადიდებელის ეპარქიის ღვთის მსახურების ტიპიკონის ზომიერითი კითხვების აღხსნა და განმარტება.

როგორ უნდა ათქმეონის აღსარება მომღვარბე ერუსს და მუნჯსა.

ბუნჯთა და ყრეთა არ შეუძლიათ, რომ ხატეფა განმოთქან და აღსარება უთხრან მღვდელსა. დამოთი არსი-ოღეს არ მოითხოვს განცხადან შეუძლებელს და აღსარებათი მიუცილებელი მოვალეობაა განცხადების სთქვას მომღვარბეთან. ამისთვის თუ წერა იცის ყრუმ და მუნჯმა, ამ საშეალებით შეუძლია მომღვარბე ათქმეონის აღსარება მოხსნებულს; თუ წერა არ იცის აღმსარებელმა, შეიძლება მღვდელმა იკმაროს ნიშნების ჩვენებაც. თუ აღმსარებელი ანიშნებს მას, რომ იგი სწუხს თავის ცოდვებზე და თისთვის შენდობის მიცემას. ამ შემთხვევაში აღმსარებელის მოხსენიებასთან უნდა შეინჯვდეს მომღვარბე ის ნიშნები. რომლებთანაც ყრუს და მუნჯს ანიშნებენ. თუ წერა იცის მამან კითხვები უნდა დაწეროს და ისე გამოხატოს მომღვარბე.

როგორ უნდა მოიქცეს მომღვარბი, როდესაც აღმსარებელის ენა სრულებით არ ესმის?

ამ აღმსარებელმა სრულებით არ იცის მომღვარბის ენა, მამან შეიძლება მომღვარბე იკმაროს სჯელის ნიშნობით გამოთქმული აზრი აღმსარებელისა, თუ იგი გამოხატავს, რომ ცოდვილთა ღვთის წინაშე და თისთვის ცოდვათა მიტეკვას. რთი არ არის, რომ მთარგმნელის საშუალებით ათქმეონის აღსარება. მაგრამ თუ აღმსარებელი ავით არის ხსიკედინოდ, ამისთან ეკვი არის მის ზნობითი ცხოვრებაზე. მამან შეიძლება მღვდელმა მოისმაროს თარჯიმანი. ამ შემთხვევაში თარჯიმანი ვალდებულია, საიდუმლოთ შეინახოს ყოველი შეტყობილი საიდუმლო აღსარების თქმის დროს. მღიერ კარგი ექმნება, თუ ისე მასსერებს მღვდელი, რომ თარჯიმანს არ ეცოდინება აღმსარებელი.

როგორ უნდა მოიქცეს მომღვარბი, როდესაც აღმსარებელი უკანასკნელ მღვთმარებაში იმყოფება?

ამ აღმსარებელმა ცნობის დაკარგვის გამო ვეღარ დახსრულა აღსარება ვრცლად, მომღვარბე არ უნდა დაუყნოს შენდობის მიცემა მობრუნების იმედით. თუ მამან მომღვარბი დარწმუნდა, რომ აღმსარებელი სწუხს თავის

ცოდვებზე. მაგრამ გამოთქმა აღარ შეუძლია, მამან უნდა მისცეს შენდობა და წაუთხოოს განხსნა ცოდვა.

ერეთე უნდა მოიქცეს მღვდელი იმ შემთხვევაში, როდესაც აღმსარებელი მღიერ დახსრტებულია და ღმარაკის დონე აღარ აქვს.

როგორ უნდა მოიქცეს მღვდელი უმარბი შემთხვევების დროს, თუ აღარ არ აქვს და განცხადების მოწინაველი საიკედელი.

ამისთან შემთხვევაში, მავალითობა, როდესაც განცხადება დადგინდება. ახუ რინის ესაზე მომსდარი შეუძლებს განცხადებას მოხსნადნელია ჩქარი საიკედელი, მამან მღვდელმა უღვარბოთ უნდა წაუთხოოს შენდობის და ცოდვათა განხსნა ცოდვა.

ვალდებულია თუ არა მღვდელი განცხადების ზოლიცის განცხადების მკვლელნი, რომელიც შეიტყო მამან აღსარების დროს?

ხაკვლიცია და სამოქალაქო კანონთა დადგენილობაში არი შემთხვევა არის მარტო ნაჩვენები, რომელსედაც მომღვარბი ვალდებულია აღსარებით შეტყობილი ცოდვა აცნობოს მთავრობას. როდესაც მღვდელი შეიტყობს აღსარებაში ბოროტ განხრახსულებას სელმეფის წინააღმდეგ და ხალხში მოხსნადნ ცუდი განხრახსულებას მართლმადიდებელი ეკვლისის წინააღმდეგ, მამან მღვდელი ვალდებულია აცნობოს მთავრობას ამ ბოროტ განხრახსულებასზე და ამით ცუდი რამე მოხსლადნელი აღარ მოჰხდეს. ამით გარდა რაც უნდა შეიტყოს მღვდელმა აღსარებაში, ვალდებულია საიდუმლოდ დაიცვას.

მღვდელი, რომელიც მსურველს აღსარებას არ ათქმევინებს და განცხადებით მოკვდეს, დათხოვილი უნდა ექმნეს თანამდებობისგან და ზრინტნივის ადგილზე ჩამოყვანილი. მამან სსკუელს მიცემა ის მღვდელიც, რომელიც აღსარებას განთქვამს.

ყოველი მოწამე, რომელსაც ხამ წელში არ უთქვამს აღსარება, შეუძლია წინააღმდეგმა მხარემ გადაწყვიტოს ჩვენებისგან და ფიცისგან. უქ. უწ. სინ. 1745 წ.